

Jan, 33 let

Je kosmickým inženýrem a popularizátorem vědy. Byl součástí poradního týmu mladých lídrů pro NATO, podporoval lékaře během pandemie COVID-19, nyní pomáhá válečné Ukrajině. Jan Lukačevič je úspěšný a aktivní mladý muž, jeho dětství ani dospívání nebylo ale jednoduché.

Když byl Jan dítě, byl jako houba: co uslyšel, to si zapamatoval. Na základní škole se pasoval do role někoho, kdo opravoval učitele, kladl jim mnoho otázek a obohacoval jejich výklad vlastními postřehy. Aby se zavděčil, psal spolužákům úkoly. K tomu, aby se stal součástí party, to ale nestačilo. Kvůli šikaně, které čelil, a vyloučení z kolektivu, se v něm hromadila frustrace a agresivita. Ta se v některých momentech stávala nekontrolovatelnou. Přicházely návaly hněvu. A tak se třeba jednou stalo, že ve třídě hodil botou po spolužákovi a rozbil květináč na parapetu.

Cesta pak vedla do pedagogicko-psychologické poradny. „Nakonec se jako vysvětlení použila moje nadprůměrná inteligence a na to se napletl příběh o ne úplně společensky jednoduchém chování,“ říká skeptickým tónem třiatřicetiletý Jan. Podle něho nejde o někom jednoduše prohlásit, že je velmi chytrý, a proto se nechová nejlíp. „Místo toho, aby se ve škole řešilo, proč se ve mně agresivita hromadila a hledaly se cesty, jak mě začlenit do kolektivu, zbyla jen snaha najít vysvětlení,“ konstatuje.

Nutno dodat, že vzpomínky na Janovu školní docházku jsou neostré. Když mu bylo dvaadvacet, vážně onemocněl. Zjistilo se, bohužel dost pozdě, že má boreliózu. Neléčená borelióza může ovšem způsobit to, že vám vymaže paměť. „Zapomněl jsem cizí jazyky a svoje dětství. Zůstaly jen střípky. Ale třeba na to, jak jsem rozbil květináč, si vzpomínám.“

Z brněnské sídlištní spádové školy se Jan přesunul na osmileté gymnázium – aby tomu, co se na základní škole dělo, utekl. Na vyhlášené Gymnázium Brno sídlící v ulici Vídeňská se hlásilo 360 dětí, vzali jich osmadvacet včetně jeho. „Opět se ale dostavila frustrace, protože jsem sice byl mezi chytřejšími spolužáky, ale větší kámoši to nebyli,“ hodnotí přesun na novou školu Jan. Podle něho to dokonce bylo ještě horší než na základce – na gymnáziu ho totiž spolužáci úplně, ale úplně ignorovali. „Vytoužená změna školy nic nezlepšila. A ještě se to spojilo s tím, že najednou už člověk ve třídě nebyl ani nejlepším.“

Ještě něco ale Jana tehdy vyřadilo z třídního kolektivu. U nich doma panovala velmi specifická představa, jak má být člověk kulturně vybavený. Jeho rodiče tehdy sledovali britskou skupinu Monty Python s jejich netypickým humorem, který Jan nasával. Stejně tak se doma poslouchala hudba, které tehdejší teenageři rozhodně neholdovali. A naopak tím, co pro mladou generaci tehdy bylo „in“, rodiče opovrhovali. A tak byl Jan opět za podivína. Obrat nastal, když mu bylo patnáct. Tehdy začal závodně veslovat, hodně vyrostl, zmužněl. Navíc došlo k tomu, že najednou do jeho filmového a hudebního vkusu jeho spolužáci dorostli. Získal respekt, zase se ale objevila skepse. „Byl jsem naštvanej, že mě najednou berou, zvou mě ven nebo na oslavy, přitom jsem měl pocit, že jsem stále stejný jako dřív. V jednu chvíli jsem jim to hrozně zazlival, protože před rokem jsem jim ještě nebyl dost dobřej a teď najednou ano.“

Na vysokou školu odjel do Prahy. Zvažoval, že by šel na Matematicko-fyzikální fakultu UK. Jelikož ale závodně vesloval (byl v reprezentaci) a měl třířázové tréninky, potřeboval individuální studijní plán. Na matfyzu mu ale řekli, že tam nic takového mít nemůže. Svoje fyzikální ambice tedy odložil a zamířil na ČVUT – na Fakultu strojní. Na stejnou školu, kde jeho táta vystudoval konstrukci a stavbu letadel.

Pak se objevila borelióza, konec sportovní kariéry a jeho nové „vesmírné směřování“. Byla to tak trochu náhoda – když si vybíral z možných témat bakalářských prací, v seznamu narazil na kosmické inženýrství. „Znělo to exoticky. Bavila mě představa, že si budu číst o raketách a něco navrhovat, a tak jsem si vybral téma návrhu modulu pro sondážní rakety a hrozně mě to chytlo.“ Když pak svoji už hotovou bakalářskou práci prezentovat na studentské konferenci, z vedlejší Elektrotechnické fakulty ho oslovili s tím, že hledají někoho, kdo by navrhoval strojní řešení jejich vesmírných experimentů. Zrovna se chystali žádat o peníze na několikaletý projekt pod hlavičkou Evropské kosmické agentury. Klaplo to.

Na to pak navázalo Janovo několikaleté pracovní angažmá v Akademii věd, k tomu se přidala popularizace věd a následovala jeho současná práce v Pražském inovačním institutu, kde má na starosti oblast kosmických aktivit. V roce 2018 stihl ještě založit laboratoř Marsonaut, projekt pro pěstování rostlin v podmínkách jako na Marsu. Přicházet začala také různá ocenění a nové výzvy. Za svlůj dřívější výzkum pod hlavičkou Evropské kosmické agentury byl vybrán společností Google a Financial Times do New Europe 100 – seznamu 100 lidí ze střední a východní Evropy s největším vlivem na naši budoucnost.

Kromě toho se začal angažovat i občansky. Během pandemie založil a vedl iniciativu Energii lékařům, kdy s dobrovolníky připravoval balíčky potravin pro zdravotníky. U dobrovolnictví zůstal, když začal pod hlavičkou skautské organizace pomáhat s výrobou zákopových svíček pro Ukrajinu.

Další zásadní věc v jeho životě nastala v roce 2020. Tehdy se naskytla příležitost, aby se Jan stal členem poradního týmu generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga. Zadaní znělo připravit doporučení z pohledu mladých expertů v rámci iniciativy NATO2030, ze kterých by generální tajemník mohl vycházet při tvorbě nové strategické koncepce Severoatlantické aliance. Kromě seniorních poradců si Stoltenberg vytvořil ještě druhý tým z mladých lidí z různých zemí Aliance. Ti se pak scházeli a dávali dohromady takzvané „moonshot ideas“, tj. hodně odvážné, pokrokové či radikální vize. A některé jejich nápady pak posloužily jako inspirace pro skutečné kroky struktur NATO. „Na to jsem fakt pyšný,“ hodnotí svoje působení v Severoatlantické alianci Jan.

Úspěchy, zajímavé pracovní výzvy a životní naplněnost ale nepřišly hned. I přes nepřilíš ostré kontury svého dětství si Jan dobře pamatuje jaké to je vyčuhovat, nezapadat a složité si hledat svoji cestu. „Talent a nadání je dar, který by se neměl vnímat jako přítěž. Přál bych si, aby se žádné dítě nemuselo dostávat do slepých uliček a pastí. Naopak, každý by měl mít možnost rozvíjet, co umí, a nic by ho v tom nemělo brzdit.“